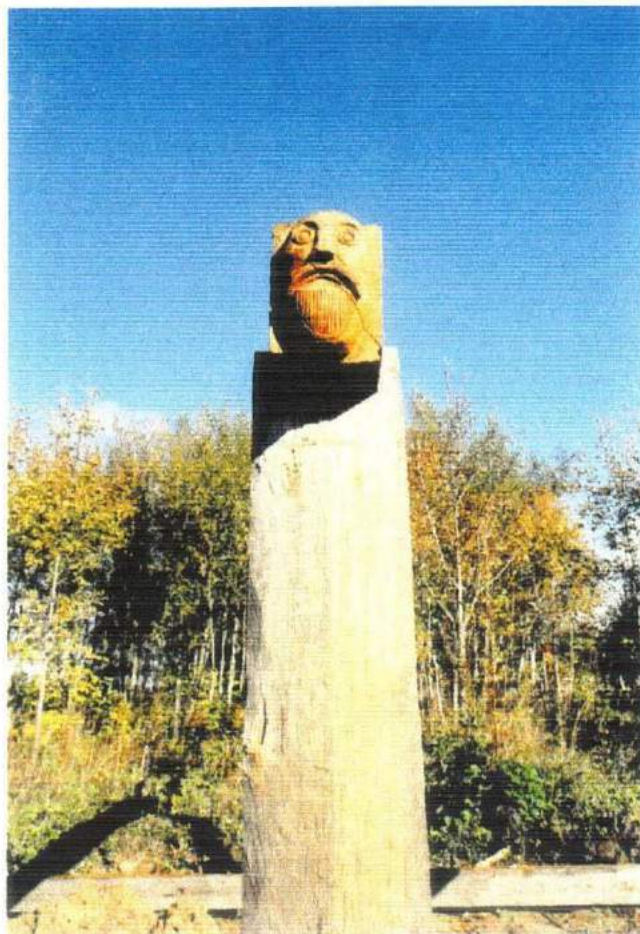

Vikingelandsbyen i Albertslund 1997

5. årsberetning

Jørgen Poulsen
Anne-Marie Jørgensen

Indledning.

Vores første femårsplan er gennemført. Yvonne Svendsen holdt en smuk jubilæumstale på vores fem-årsdag. Med baggrund i historien om menneskene Liv og Lyst, der overlevede Ragnarok og befolkede verden påny ønskede Yvonne at Vikingelandsbyen fortsat må være til **liv** og **lyst** blandt fremtidens albertslundere. Det håber vi at kunne leve op til. Vi vil gøre vores bedste. Det kan kun lykkes, hvis vi fortsat får den store støtte, som vi har nydt godt af de første fem år fra politikere, forvaltninger, brugere og andre venner.

Rapporten bygger videre på de fire foregående, så noget vil have summarisk karakter.

Hvad bliver næste års tema? Får vi snart dyr? Er salshuset en luftkastel? Fik vi lavet en home page? Hvordan med vores planer sådan en 10-12 år ud i fremtiden? Dette og lidt mere kan du få svar på i denne rapport.

Indhold:

1. Det rekonstruerede miljø
2. Personale
3. Multihuset
4. Medier
5. Venneforening
6. Vestegnsmuseum
7. Danmarkshistorien i Vestskoven
8. Åbent hus
9. Ministatistik
10. Den pædagogiske virksomhed
11. Årets tema 1998
12. Nye mål

Det rekonstruerede miljø

Arbejdet med at vedligeholde Vikingelandsbyen samtidig med at vi udbygger i så stor målestok har været svært. Vi nåede desværre ikke at reparere hegn og bro eller at bygge videre på redskabs-grubehuset. I forhold til årets tema piner det os dog mere, at vi ikke fik lavet en ny opstadvæv til vævehuset. Vi havde bl.a. regnet med flere mennesker i jobtilbud i længere tid. Mange andre ting er stadig på vej, men her vil vi blot beskrive nogle enkelte resultater.

Køkkenhaven

Vores køkkenhave er især et emne til samtale med forbipasserende voksne. Desuden kan børnene hver dag hente afgrøder til direkte brug i husholdningen. I år har vi høstet grønkål, hestebønner, pralbønner, krydderurter og ærter. Ærterne har trods vores bange anelser fået lov til at blive stående, så vi og børnene kunne have nytte af dem.

Farvehaven

Bag ved køkkenhaven begyndte vi sidste år at anlægge et stykke med planter til brug ved plantefarvning. I år har vi, med varierende udbytte, dyrket vau (gult), vajd (blåt), farvegåseurt (gult) og ægte kartebolle. Vi har stadig samlet planter sammen med børnene ude i den "rigtige" natur, men i farvehaven har vi mulighed for at dyrke de planter, som giver de eftertragtede holdbare og klare farver.

Telte

Når vi næste gang drager på togt til Børnefestuge bliver det i vores egne telte. Arbejdet med at lave rammeværk til to kopier af telte fra Osebergfundet og teltdugen afsluttes i denne vinter. Det ene er helt færdigsyet, men mangler rammeværk. Det andet mangler ca. 1/3 af syarbejdet samt hele rammeværket. Vi har haft stort udbytte af arbejdsdage/kursusdage sammen med en professionel sejlmager. Alle sømme, stropper og huller i det kraftige hørlærred er håndarbejde.

Læskur.

Vi arbejder i øjeblikket på at lave et ca. 25 m² stort læskur af kasseret egetræ fra salshusbyggeriet. Læskuret skal i første omgang kunne give læ for vikingefåret spæl-sau. På et senere tidspunkt forhåbentlig også for heste og køer. Læskuret bliver bygget i en stavlignende konstruktion med en inderside af finérplader og med græstørvstag og vil fremtræde som en vikingetidsbygning. Bygningen er placeret på marken foran Vikingelandsbyens flethejn. Her

accepterer vi kompromiser i lighed med vores markindhegning, som ligner skovens.

Et læskur er et påbud ifølge dyreværnsloven. Det har været særdeles vanskeligt at få en byggetilladelse fra Københavns Amt. Efter en offentlighedsfase, der ikke førte til indsigelser, har vi nu fået lov til at bygge læskuret. Amtet betinger sig dog, at vi efterfølgende må lave en plan for udviklingen af Vikingelandsbyen, der rækker 10-12 år frem i tiden. En sådan plan skal til offentlig høring for at blive godkendt. Det tvinger os til allerede nu at konkretisere vores ideer, tanker og drømme om Vikingelandsbyens fremtid. Herom senere.

Dragter

At børn og voksne, som besøger Vikingelandsbyen bogstaveligt talt kan iklæde sig vikingetiden betyder meget i vores formidling. Projekt Vikingedragter ledet af Shaia Awad og med fuld opbakning fra Syprojektets leder Ulla Lorentsen, har i år arbejdet sig nærmere målet, nemlig at kunne sy dragter, der fra A til Z er produceret i Vikingelandsbyen.

Til vores 5-årsdag kunne vi præsentere en mands- og en kvindedragt, syet udelukkende i hånden af håndvævet, plantefarvet uld. Stofferne er vævet og farvet af væveren Anna Nørgård, som arbejder med rekonstruktion af dragter, blandt andet i samarbejde med Nationalmuseet. Anna Nørgård har fungeret som konsulent under syningen af dragterne.

Mandsdragten består af bukser, tunika og frakke. Bukserne er farvet med indigo og er, da man ikke har fund af vikingetidsbukser, syet efter et jernalderfund fra Thorsbjerg mose. Tunikaen er typisk for overgangen mellem vikingetid og middelalder. Den er farvet med birkeblade. Frakken er rekonstrueret efter forskellige billeder fra vikingetid, kantet med ulveskind og farvet med krap. Kvindedragten er fremstillet ud fra dragtfund fra tidlig middelalder. Kjolen er farvet med krap og syet efter en af de grønlandske Nordbodragter. Kappen er farvet med indigo og syet efter en kappe fundet i en kvindegrav i Leksand i Sverige.

Salshus

Salshusbyggeriet kom i gang og det er en fantastisk spændende opgave. Det er samtidig et projekt, der virkelig "trækker søm ud".

Sidste vinter lavede vi en egetræsmodel i skala 1:10, lige til at bygge efter. I marts modtog vi 56 egestammer fra Hareskoven. Det er 75 - 100 år gamle ege med en stammediameter på op til 45 cm. Stammerne på 7,5 meters længde lå der i en enorm bunke og ventede på vores rekonstruerede vikingeøkser.

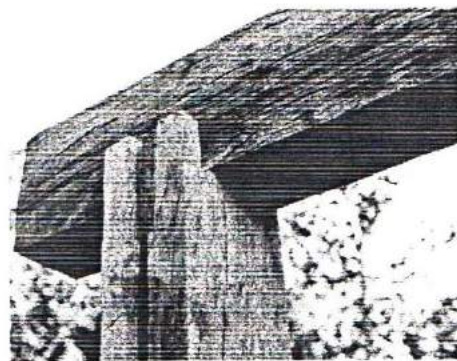
Vi fik mange "opmuntrende" ord med på vejen af forbipasserende: "God arbejdslyst!" "Er I gale?" "I går død!" "Hvornår er I færdige?" "Har I ikke overvurderet jer selv?" Jo, det har vi da sikkert, men vi arbejder efter devisen: den stamme, der en gang er tilhugget, skal ikke hugges igen. På den måde har vi arbejdet os igennem og færdigtilhugget 33 stykker tømmer, sat dem sammen og stillet dem op, så de nu udgør salshusets skelet op til taghøjde. Det var årets mål. Vi nåede endog på sidste byggeweek-end at lerstampe et gulv og placere syldsten under fodremmene i et fag, dvs. i 1/5 del af huset.

Vi er nu i gang med at forberede næste fase af byggeriet: tilhugning af ca. 200 stave til vægudfyldning!!! 1,2 km notgang skal efter tilhugning udstemmes i stavene. Det er meget svært at vurdere, om vi kan nå huset rundt til næste år. Det kræver, at arbejdet virkelig kan skride rationelt, og at flere bliver gode til at hugge med økseme??

8 huggebomme har vi lavet, så vi kan arbejde i god højde og samtidig fastspænde træet.

Vi skal ud at vælge en ny portion egetræ med en diameter på helt op til 60 cm. Kvaliteten må være bedre end sidst, da vi skal udkløve træet til alle emnerne i år.

Bente Draiby, som er vores arkæologiske ekspert, arbejder i øjeblikket på, hvilken udsmykning vi skal lave på facaden af huset. Udskæringer skal laves med det samme, inden træet tørrer ud. På værktøjssiden eksperimenterer vi med at finde den rigtige metode til husbyggeri. Vi har valgt at bruge skægøkse og bredbil i tilhugningsarbejdet. Det niveau for overfladefinish, vi har lagt os på, mener vi foreløbig er det realistiske for et hus af den type.

Save i vikingetiden? Der er fundet to save, der muligvis har kunnet bruges i et byggeri - vi forsøger? På nuværende tidspunkt har vi svært ved at få det til at virke realistisk og overbevisende med save. Og hvad med samlingsformer? Udsmykningsstil- og niveau? Typer af døre? Relevant smedearbejde og udsmykning? - Der er mange emner, der skal undersøges nærmere. Salshuset er den første rekonstruktion af denne hustype i Danmark. Mange følger derfor spændt vores arbejde.

Sammen med Bente Draiby vil vi afslutte byggeriet med at skrive en rapport/afhandling eller lignende dokumentation om husbyggeri som emne for eksperimentel arkæologi.

Generelt kan vi i det daglige konstatere en stor, bred og støt stigende interesse for byggeriet. Det rygtes og det giver den fornødne gejst, når vi fornemmer, hvor mange, der løbende følger med og lige skal ud at se hvor langt vi nu er nået. Viggo f.eks. "kom bare forbi" en tilfældig dag. En snak mundede ud i en opfordring til at hjælpe os med at skære hoveder i tværbjælkerne og hvilket kup! Viggo har lavet 6 hoveder, som bliver beundret hver dag! Vi håber nu at kunne nå at lave de 6 sidste hoveder her i vinter, selv om det er koldt at stå stille under den slags arbejde.

Vi kan begynde at skimte bunden af pengekassen. Så nye fondsansøgninger er på vej. Det SKAL lykkes! - selv om vi er et lille sted, der ikke har landsdækkende interesse, som det bliver påpeget fra nogle af de fonde, vi har forsøgt os med.

Personale

Vi har nu to faste stillinger og i takt med at multihus og tilhørende redskabsskur bliver helt færdigt og indrettet hensigtsmæssigt, giver det den fornødne ro til, at vi kan bruge al vores energi på at udvikle Vikingelandsbyen. I årets løb har 14 mennesker fra Beskæftigelsesafdelingen hjulpet os. Fem stoppede efter ganske få dage; en var EU- udvekslingsstudent fra England; tre stoppede før tid på grund af uddannelse, barsel og kursustilbud. En stoppede på grund af allergi fremkaldt af arbejdet. En fik arbejde efter 1 ½ periode. To er nu i gang med henholdsvis anden og fjerde periode. Det har tilsyneladende været sværere at få henvist bistanndsklienter i år, hvor vi ellers kan byde på perfekte faciliteter.

Det er en stor glæde for os, når vi kan mærke, at man bliver dybt engageret i Vikingelandsbyen. Fire har meldt sig ind i Venneforeningen og arbejder dermed også i byggeweek-enderne. Flere af dem, der har været her tidligere, stiller beredvilligt op til åbent hus- arrangementer o.l. Det varmer.

Vi gør meget ud af at man er "med på holdet", der bygger Vikingelandsbyen op. Det er den følelse man skal have ind i kroppen, når man er i jobtilbud hos os. Man skaber noget, ser resultater, og det bliver påskønnet af brugerne og alle venner af Vikingelandsbyen.

I forbindelse med den kommunale "Hjemmeferie" havde vi en 30 timers medhjælp til "En uge i Vikingelandsbyen".

For at kunne klare et dyrehold mht. pasning i ydertimer og i week-ender har vi forsøgt flere løsninger i form af forskellige typer af beskyttede jobs for personer med interesse for dyr. Det strander på, at vi skal være til stede samtidig! Vi er da lige vidt mht. problemet med ydertimerne. Dette er vores sidste hindring for et dyrehold. I skrivende stund har vi ikke fundet en løsning.

Multihuset

I starten af december 1996 kunne vi så småt begynde indflytningen i multihuset. Skurvognen blev afhændet og den 15. januar kunne vi byde velkommen til indvielse. Multihuset var fyldt den dag. Borgmester Finn Åberg holdt indvielsestalen og slog en sølvmønt, som blev anbragt i den ene af husets to stolper. Multihusets arkitekt Peter Stephensen var blevet så inspireret af opgaven med at tegne et hus til Vikingelandsbyen, at hans tale havde form af et kvad. Vi udtrykte ønsket om, at sølvet måtte strømme til Vikingelandsbyen og takkede alle, der har hjulpet os undervejs. Vi modtog en ren gaveregn. Mange tak for det!!

Så var vi klar til at tage huset i brug for alvor. Det er blevet en velfungerende ramme om vores arbejde. Her modtager vi børnene og tager afsked med dem igen. I arkivet er vi løbende igang med at opbygge vores håndbogsbibliotek, som det er vores håb at mange vil benytte til at søge oplysninger om vikingetid/tidlig middelalder. I multihuset kan vi sammen med Projekt Vikingedragter holde fælles arbejdsdage.

Ved flere lejligheder har multihuset vist sig at være velegnet til vores aftenarrangementer. Det bliver først og fremmest brugt af Vikingelandsbyens Venner til generalforsamling, til de månedlige mødeaftner og i forbindelse med byggeweek-ender på salshuset..

I foråret afholdt Risby Vandværksforening, som vi nu er medlem af, sin årlige generalforsamling i multihuset. Vi holdt ved den lejlighed et lille oplæg om landsbyen.

Mange kigger nu indenfor som en naturlig del af deres besøg i Vikingelandsbyen. Beskæftigelsesafdelingen er nu næsten færdig med det omkringliggende anlæg og med et redskabsskur. Vi er ved at være færdigetableret!

Medier

“Albertslund Posten” har som sædvanligt meget fint dækket vores aktiviteter. Flere gange endda med store billeder - i farve. Også “Vestegnen” har været på besøg for at følge salshusbyggeriet. Salshuset har i det hele taget skabt interesse. Tre gange har vi haft besøg af “TvDanmark”, som er interesseret i at følge arbejdet med salshuset. Det seneste indslag var et 5-minutters portrætprogram. Den 4.6 bragte PMFs blad “Job og Børn” en flot artikel.

En folder om jernudvindingen, som den foregik sidste år i forbindelse med vores 4-årsdag, skulle være lige på trapperne.

Vores egen informationspjece om Vikingelandsbyen er på ønskesedlen.

To gange har vi udsendt “Nyt fra Vikingelandsbyen”. I den forbindelse overvejer vi at tage imod et tilbud fra Pædagogisk Center om i stedet at have vores egen side i deres flotte blad “Unge og Unger”.

I et samarbejde med skovfoged Hans Jønsson har vi fået opstillet en ny informationstavle ved indgangen til Vikingelandsbyen, som i farve og design passer til de øvrige informationstavler i skoven. Vi har ligesom før mulighed for at udskifte billeder og tekst, når det er nødvendigt. Til den løbende information om arrangementer o. lign. vil vi gerne opsætte endnu en informationstavle ved multihuset.

Vi fik ikke lavet vores “home page”, men vi leger stadigvæk med tanken om, at vi i samarbejde med Pædagogisk Center kan “gå på nettet”. Foreløbig samler vi eksempler på, hvad der kan have interesse for os og vores brugere.

Venneforeningen

“Et frø er sået”, skrev vi sidste år. “En plante vokser vildt og frodigt”, kan vi nu tilføje.

Med multihuset som hjemsted og med byggeriet af salshuset som fælles mål, er der virkelig sket noget i denne sæson. Medlemstallet stiger støt, det er nu oppe på 60! Vi har holdt 6 byggeweek-ender med et deltagerantal på 4 - 22 mennesker. 4 deltog i mindre omfang i vores tre byggeuger i skolesommerferien. Enkelte kommer på hverdage og arbejder med. Vennerne spreder sig fra Albertslund ud i hele amtet til Roskilde og Hvalsø. Der kommer hele tiden nye med ind i fællesskabet, aktive såvel som passive. Motiverne, tror vi, er vidt forskellige. Nogle har bred interesse for vikingetid og historisk byggeteknik, andre kommer, fordi de har lyst til fritidsvikingeliv, andre igen drives af trangen til at være med til at skabe noget unikt. Alle ønsker samtidig at støtte Vikingelandsbyen. Vi har holdt en venneaften om måneden, hvor indholdet har

været forskellige oplæg kombineret med, at mange på disse aftner er i gang med at lave forskelligt håndværk. Næste år satser vi på at lave en byggelejr i en uge i sommerferien: "Lev som en viking i en uge". Hovedopgaven bliver at bygge på salshuset.

Venneforeningen har netop lavet en ny folder, som fortæller dels om Vikingelandsbyen, dels om Venneforeningen.

Vestegnmuseum

Vi har længe kendt til planer for et Vestegnmuseum og håber på at placeringen bliver i nærheden af Vikingelandsbyen. Der er nu i "Albertslund Posten" taget hul på debatten om en eventuel placering på Kroppedal. Det skal ikke være nogen hemmelighed, at vi brændende ønsker og håber, at vi får et Vestegnmuseum som nabo og medspiller. Vores beliggenhed midt mellem fortid (St. Vejleådalen) og nutid (Vestskov/by) synes vi er ideel. Det ville være en stor gevinst for os, hvis vi tillige fik placeret et museum i området. Vores samarbejde med Amtsmuseumsrådet vil få en ny dimension. De lokale arkæologiske fund kan komme ned fra støvede hylder og blive præsenteret for publikum. Vores rekonstruktioner af f.eks. udstillede realia fra vikingetid/ tidlig middelalder kan publikum efter et museumsbesøg og en flot gåtur i et historisk landskab se i brug i Vikingelandsbyen. Der er mange andre muligheder netop i dette område for at kombinere et museumsbesøg med ture ud i landskabet eller f.eks. til Ledøje Kirke.

Muligheden for at få en mangesidet oplevelse af vores fælles forhistorie er en tiltrængt og savnet mulighed.

Det er vores indtryk gennem vores daglige kontakt med skovens gæster, at der er en støt stigende interesse blandt alle aldersgrupper for at vide noget om vore historiske rødder.

Danmarkshistorien i Vestskoven

Vi deltager med glæde i dette tværkommunale arbejde. I år har det mest været i form af mødevirksomhed. Årets emne var: "Menneskets brug af sten". Arrangementet fandt sted i Ledøje-Smørum, der også var ansvarlig for afviklingen.

Til næste år kommer vi igen i fokus. Da er det Albertslunds tur til at stå for et arrangement søndag den 7.6. Emnet er: "**En bæredygtig udvikling**". Vi arbejder

allerede nu på planer for vores deltagelse. Her blot enkelte overvejelser, der efter vores opfattelse må indgå i et bud på en bæredygtig udvikling.

Vi mener, at man ikke blot må fokusere på natur og miljø, men også på den menneskelige ressource. Det handler bl. a. om bevaring og genbrug af gammel viden indenfor forskellige landbrugs- og håndværksteknikker. "En bæredygtig udvikling" er betinget af, at vi holder forbindelsen til vore historiske rødder vedlige i alt, hvad vi foretager os ud i fremtiden. Desuden er det vigtigt at fremhæve, at alle mennesker kan og skal bruges til noget, sådan som det fremgår af dette citat fra Hávámál:

*Alle har ret til liv
En halt kan ride på hest,
en håndløs drive hjorden,
en døv kan kæmpe til døden.
En blind er bedre end en brændt,
lig gavner kun lidet.*

(citater fra Hávámál - Den Højes (Odins) tale)

Åbent hus

Årets tema - "Kvinden i vikingetiden" var også temaet for vores 5-årsdag den 6. september. Med udgangspunkt i vikingekvindens liv arbejdede indbudte vikingehåndværkere, medlemmer af Vikingelandsbyens Venner og ansatte i landsbyen med bl. a. madlavning, plantefarvning, brødbagning og smykkefremstilling. Vi kunne denne dag præsentere vores fine nye dragter, som Projekt Vikingedragter havde arbejdet med lige op til dagen. Dragterne blev beundret meget. Vikingegruppen "Uldfrænderne" filtede en arbejdskappe af uld fra vikingetidsfåreracen spæl-sau. Filten blev banket, rullet og også danset på. Dagen var en jubilæumsdag. Festtalen blev holdt af en kvinde, som har stor andel i Vikingelandsbyens start - skoleinspektør Yvonne Svendsen. I sin tale takkede hun de, der har arbejdet for, at hendes visioner skulle blive til virkelighed. Multihuset var åbent hele dagen, så man kunne kigge indenfor, hvor Caféen i Kongsholmcentret stod for salg af drikkevarer og kage. Trods konkurrence, fra andre festugearrangementer og fra prinsesse Dianas begravelse, var dagen velbesøgt. Det var vores indtryk, at de besøgende havde valgt at besøge Vikingelandsbyen netop på grund af arrangementets art og indhold. Det gav en dejlig rolig dag, hvor mange blev længe og fulgte engageret med i de forskellige former for arbejde.

Ministatistik

Lige før jul 1996 besøgte henholdsvis en skoleklasse og en kombineret børnehave/fritidshjemsgruppe os til vinterblot og hygge i stuehuset.

Sommersæsonen 1997 strakte sig fra 2. maj til og med efterårsferien. 68 grupper har besøgt os. De fleste kun en dag, mens andre har deltaget i et forløb, der har strakt sig over flere dage. Vi har haft 22 besøg fra børnehaver, 8 besøg fra SFO/fritidshjem og 38 fra skoler. 5 tilmeldte grupper måtte aflyse. Vi har en lang venteliste, så vi er ikke glade, når man glemmer et tilmeldt besøg.

I skolesommerferien et "Hjemmeferiearrangement" med "En uge i Vikingelandsbyen". Sammen med de tilmeldte børn havde vi en dejlig og varm uge, som afsluttedes med at forældre og søskende kom på besøg fredag.

Vi får flere og flere henvendelser fra voksne, der gerne vil besøge os. Således har vi i år lavet rundvisninger og oplæg til Teknisk Udvalg i Albertslund Kommune, lærerne på Hyldagerskolen, 71 politikere fra Københavns Amt, Sløjds skolen, Ældresagen i Gladsaxe, Børneforvaltningens økonomi -og sekretariatsafdeling, spejdere på økseløb, et beskyttet værksted fra Gladsaxe, lærere fra Sønderbro Skole på Amager samt en amerikansk og en kenyansk gruppe.

Mange institutioner fra nær og fjern vælger at lade Vikingelandsbyen være målet for en skovtur. Nogle ringer i forvejen og spørger om det er i orden. Andre kommer uanmeldt. Alle er velkomne til at være "fluer på væggen" uden at forstyrre de børn, som lige netop den dag arbejder i Vikingelandsbyen.

Vi overvejer at opsætte et lille "Velkommen til Vikingelandsbyen"- skilt, hvor vi på forhånd kan bede de besøgende om at tage hensyn. Få gange har det virket overvældende.

Den pædagogiske virksomhed

"Det er altid rart at komme i Vikingelandsbyen, der falder sådan en dejlig ro over en". Det er en kommentar i forskellige variationer, som vi ofte får. Det er vi glade for, så ved vi, at vi er på vej i den rigtige retning i forhold til vores målsætning. Vores målsætning gennem fem år har bygget på nøgleordene fordybelse, nærvær samt på medbyggertanken. I vores formidling af historien skal disse begreber gennemsyre vores virksomhed.

Hvis det skal lykkes for os at få en gruppe børn og voksne til at tage en dyb indånding og lade "roen falde på sig" vil indtrykkene af vikingetiden lettere bundfælde sig.

Sanseoplevelsen bliver stærkere i forhold til: dufte fra ild, mad, skind, uld - synet af dragter, huse, genstande - lyden af ivrig tale, øksehug og smedeslag. Sagnfortællingen opleves mere intenst.

Får børnene en følelse af at have gjort en indsats for landsbyen, hvad enten det drejer sig om dyrkning af hør, udvinding af jern, hugning af brænde, forarbejdning af lindebast til tov eller vævning af et smukt bånd til en af dragterne?. - Har børnene taget sig god tid til at lave kvalitetsarbejde?.

Når dette på nogle dage helt eller delvist lykkes for os, så ved vi, at vi er på rette vej. Så er der mulighed for en bedre forståelse af den tid, vi formidler.

Det lykkes ikke altid lige godt. Vi er både som børn og voksne fanget i en tid, som på forhånd lægger hindringer i vejen for det. Vores mentale tilstand er præget af nutidens fart, tempo og hurtige skift - uhæmmet vækst og et konstant bombardement af voldsomme indtryk via medierne. Det lyder banalt, men sådan er det. Samtidig har historien vel aldrig stillet nye generationer over for så store krav, som vi oplever i disse år.

Der er brug for at "roen falder på en". Når børnene er godt forberedt og gennem flere års gentagne besøg kender os, viser det sig, at vi lettere kan nå den tilstand. Er der store "spændinger" i klassen og et uklart normsæt for, hvordan man

opfører sig over for hinanden og andre mennesker når man er i byen, er det straks en helt anden sag. Vi slikker stadig sårene efter et delvist nederlag, hvor vi var på nippet til at sende en klasse hjem. Det var bestemt ikke rart og vi kunne ikke rigtigt nå at finde det pædagogiske guldæg i dette tilfælde.

Et sødt eksempel på, hvordan man også kan bearbejde en oplevelse i Vikingelandsbyen:

En klasse ville prøve at løfte en nytilhugget tværbjælke. De syntes, den var meget tung og ville kende vægten. De tog opgaven med hjem til regnetimen. Vi fik et sødt brev, hvor de gav os resultatet. En 3.klasse kom senere på besøg og ville også kende vægten på bjælken. Vi kunne nu svare, at den vejede 159,5 kg, hvortil en dreng meget stolt og benovet svarede "Oj, det er 20 kg mere end min mormor."

Årets tema "Kvinden i vikingetiden" blev udgangspunkt for en videreudvikling af de kvindelige arbejdsområder i landsbyen. Det er vigtigt for os at vise hverdagen og dermed også, hvordan arbejdsfordelingen mellem mænd og kvinder, piger og drenge har været i vikingetiden. Vi arbejder på at opbygge i hvert fald illusionen om en husholdning, hvor børnene deltager i dagens forefaldende arbejde. Vores ugentlige brødbagning har, med ganske få undtagelser, fungeret godt. Vores bestræbelser på at højne kvaliteten i formidlingen af de kvindelige arbejdsområder har især knyttet sig til madlavningen og til arbejdet i vævehuset. Sammen med børnene har vi produceret en stor mængde plantefarvet garn i stærke, holdbare farver. Et forsøg på at fremstille den eftertragtede blå farve med hjælp af gæring med urin lykkedes ikke, men vi prøver igen til næste år!

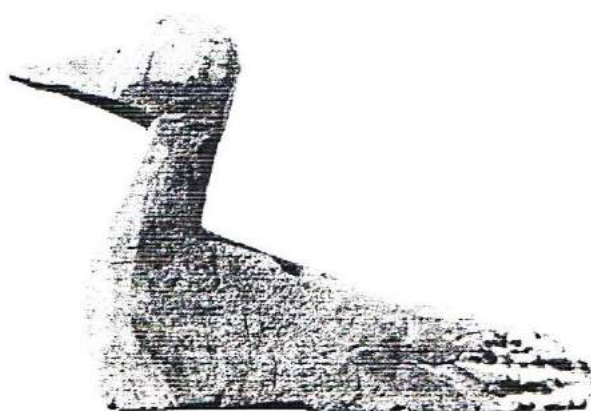
I madlavningen har vi udryddet ikke- vikingetids råvarer, vi har lagt vægt på råvarenes sæson, og ikke mindst har vi i det daglige tilstræbt at gøre maden så indbydende og lækker som muligt.

Salshusbyggeriet. En udfordring har været at inddrage salshusbyggeriet i hverdagen med børnene. Mange af vores besøgende er for små til på nuværende tidspunkt at deltage direkte i byggeriet. På den anden side er byggeriet en spændende proces, som børnene ikke skal snydes for at deltage i.

Vi valgte, at den ene af os modtog børnene i multihuset, mens bygmesteren gik i gang med sit arbejde nede i landsbyen. På den måde sikrede vi, at der hver dag blev arbejdet på salshuset, samtidig med at børnene, når de omklædte forlod multihuset, var spændt på at se, hvad der foregik på byggepladsen. Vi har hver

ing fortalt om salshuset, og ofte har børnene udført en større eller mindre arbejdsopgave, som gav dem en andel i byggeriet.

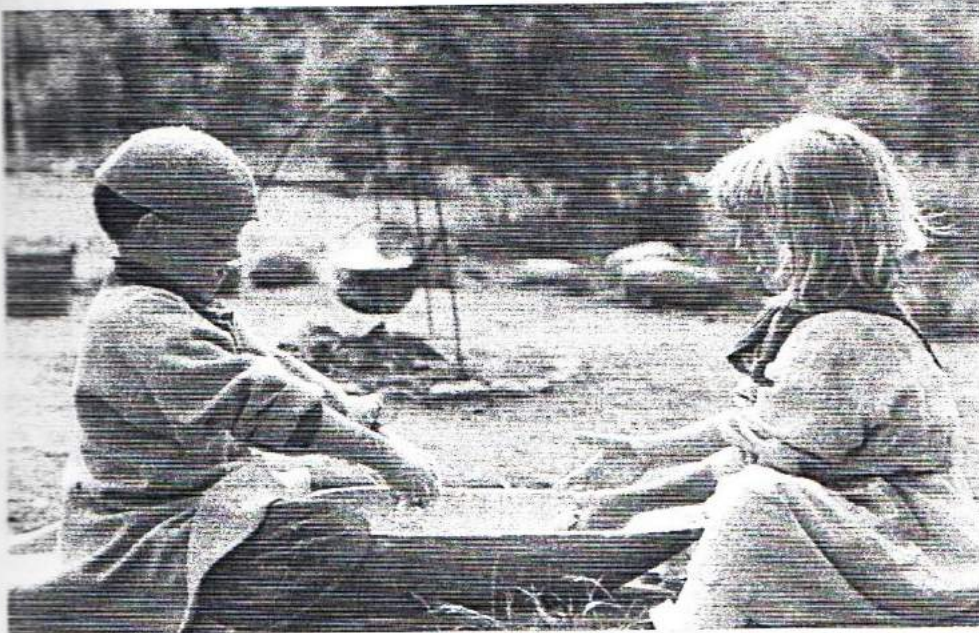
Risbyleikene. Vi holder meget af at fortælle en god historie. Historier om vikinger og guder er mange og som skabt til en hyggestund i stuehuset. Da vi i efterårsferien efter et års pause genoptog vores Risbyleiker, var historiefortælling en af disciplinerne. SFOer/fritidshjem havde hver en dag til at træne de forskellige discipliner før fredagens finale, hvor vinderen fra 1995, Regnbuen, igen kunne bringe trofæet, Gjallerhornet, med sig hjem.

Børnefestugen. Efter at børnefestugen i 1996 havde været et Kulturby 96 arrangement med en stor vikingelejr lige ved siden af Vikingelandsbyen, blev det i 1997 igen vores tur til at drage på togt til fremmede egne. I Kongsholmparken slog vi vores telt op og pakkede oppakningen ud. Vi syede telt, huggede med økser og lavede mad. Handelen foregik livligt med de besøgende børn. Flere børn ville gerne lige have et rigtigt øksehug i deres skjolde.

Årets børnefestuge havde to forskellige emner, idet nogle institutioner havde valgt at videreføre vikingetidsemnet fra sidste år, mens andre skiftede tidsalder til middelalderen.

Til et af de indledende møder var vi blevet bedt om at give et mundtligt oplæg om middelalderen. Dette oplæg blev kombineret med et skriftligt oplæg til videre inspiration. Det var dejligt, at vi fortsat kunne bruges som inspiratorer. På børnefestugens åbningsdag var det en stor fornøjelse at gå den første tur igennem lejren og se hvilket flot resultat, der kan komme ud af fortsat fordybelse i et bestemt emne.

Årets tema 1998

Vikingelandsbyen er først og fremmest børnenes. Årets tema 1998 - "Vikingetidens børn" - skal sætte focus på børnenes leg, på opdragelse og oplæring - alt i alt på børneliv i vikingetiden.

I nutiden er børnenes liv i høj grad adskilt fra de voksnes. Børn ses ofte som en slags modsætning til de voksne, ikke som det før i tiden var almindeligt, som voksne, der bare var mindre. Børn er for eksempel en forbrugergruppe for sig selv, som reklamefremstød mm. kan henvende sig direkte til.

Gennem århundrederne har synet på børn ændret sig - mange faktorer har spillet ind. Forældrekærlighed, børn som overlevelsesgaranti, børn som statussymboler, børn som et onde. Lysten til at få børn har været vekslende, man har ønsket dem, men helst ikke for mange.

Oldtidens børnebegrensning var blandt andet at fjerne overskuddet af børn. Meget tyder på at det at sætte børn ud - efterlade den nyfødte uden beskyttelse i naturen - var en almindeligt benyttet form for børnebegrensning. Når man i en familie ikke havde mulighed for at brødføde endnu et barn, var det nødvendigt at skaffe sig af med det, for at den øvrige familie kunne overleve. Ud over denne lidt barske metode til at hindre en uønsket befolkningsstigning har der sikkert også været en stor naturlig børnedødelighed.

Børn var nødvendige for, at slægten kunne føres videre og for at sikre forældrene i alderdommen. Man ønskede at de stærkeste og sundeste børn skulle overleve.

I vikingetiden, hvor den gennemsnitlige levealder var 40-45 år, må man gå ud fra, at børnene tidligt blev modne og betragtet som voksne og dermed skulle udføre en voksens arbejde. En kilde siger, at før år 1000 blev en dreng betragtet som voksen fra det 12. år og efter år 1000 fra det 15. år. Denne ændring kan have at gøre med kristendommens indførelse.

Der findes meget få oplysninger om vikingetidens børn. Der udgraves meget få børnegrave - noget kunne tyde på, at begravelsesskikken var anderledes for børn. Ingen børn er nævnt på runesten. En del genstande, for eksempel træsværd, skibsmodeller, dyremodeller, husgeråd i miniature fra vikingetid og tidlig middelalder tyder på at være fremstillet til børn og kan fortælle om børns leg og om opdragelse til det senere voksenliv. En del ting er nok udelukkende fremstillet til brug ved leg, mens andre ting tjener til oplæring i forskellige færdigheder. En bue i mindre udgave fungerer akkurat lige så godt som en voksenbue.

De skriftlige kilder, der fortæller om børns liv, er alle forfattet i middelalderen, op til flere århundreder efter vikingetiden slutning, i en tid, hvor livsholdningen havde ændret sig meget. Der er således grund til at være påpasselig overfor anvendelsen af disse kilder, men på nogle områder bevæger man sig på sikker grund.

De islandske sagaer og landskabslovene fra 1200-tallet fortæller om det at sætte børn ud. Sagaerne indeholder også en del oplysninger om leg og idræt, som godt kan passe på vikingetiden.

Et godt argument for, at man har sat børn ud er, at det blev forbudt efter kristendommens indførelse. Når det har været nødvendigt med et forbud, må skikken have været ret udbredt. Det blev dog i lang tid ved med at være tilladt at udsætte børn, der var vanskabte. "Børn, som bliver født med ansigtet siddende der, hvor nakken skulle sidde eller tæerne der, hvor hælene skulle, skal føres til kirke og blive kristne og derefter lægges i kirken og dø der" (Norge 1000-tallet).

Hvordan var hverdagen så for de børn, der overlevede de første leveår?. Det var selvfølgelig afhængigt af, hvor og i hvilken familie børnene var født. Trællenes børn blev selv trælle. I bondefamilier gjaldt oplæringen først og fremmest deltagelse i gårdens drift. Børnene fik tidligt pligter, for eksempel at vogte dyr og at hjælpe til i husholdningen. Intet tyder på, at børn var "fredet" netop fordi de var børn. Sammenlignet med i dag er den største forskel nok, at børn dengang

blev betragtet som en del af samfundslivet. Det var nødvendigt at alle deltog i produktionen for at familien kunne overleve.

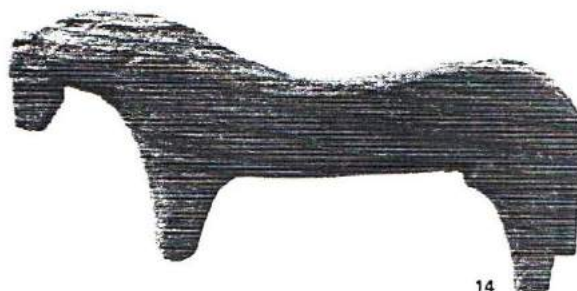

I overklassefamilierne blev børnene også opdraget og oplært i voksenpligter. Omkring høvdinge og konger har der været grupper af stormænd, som også deltog i krigsførelse. Stormændenes børn var de naturlige arvtagere og blev oplært i krigerens færdigheder.

Eddadigtet om "Rigs vandring", hvor guden Heimdal forklædt som vandringsmanden Rig bliver stamfader til de tre sociale klasser, trælle, bønder og høvdinge, fortæller om, hvordan sønnen Jarl i høvdingefamilien lærer "skjold at svinge og strenge at sno, spænde bue og spyd at slynge, heste at ride, hunde at tumle, våben at svinge, vel at svømme".

I vikingetiden er der sikkert, ligesom i senere tid, blevet født mange børn uden for ægteskab. Efter kristendommens indførelse fik disse "uægte" børn en lavere social og retslig status, de kunne for eksempel ikke arve deres far. I den hedenske del af vikingetiden skulle faderen blot anerkende disse børn, så opnåede de samme rettigheder som børn født indenfor ægteskab.

I Skånske lov (1200-tallet) regner man først barnet for et rigtigt menneske, når det var døbt. Alderen indtil 15 år kaldtes "æblealder". Derefter blev børnene betragtet som voksne.

Fra sagaerne kendes flere fortællinger om børn. Egil Skallagrimsson levede i 900-tallet og hans historie blev nedskrevet i 1200-tallet. Han var et meget specielt barn, meget hidsig og stor og stærk af sin alder og allerede som lille en stor digter. Som tre-årig fremsagde han et hyldestdigt, hvorefter han modtog tre sneglehuse og et andeæg som belønning. Disse ting er måske legetøj, for selvfølgelig har vikingetidens børn leget. En del legetøj er blevet fundet ved udgravninger og meget af det legetøj, som kendes fra middelalderen, kan også have været almindeligt tidligere. Legetøj var hjemmelavet, små skibe, træsværd, dyrefigurer, i et islandsk håndskrift (Flatøbogen) nævnes en tynd træspån, som kunne svinges omkring med en snøre - altså en slags "hviner" eller "brummer". Fra Grønland kendes en lille fin snurretop.

Årets tema som en del af det pædagogiske arbejde i Vikingelandsbyen.

Det arbejde, som børnene deltager i ved et besøg i Vikingelandsbyen er ikke børnearbejde. Det er det arbejde, som skulle gøres på en gård/ i en landsby i vikingetiden. Der er stor forskel på, hvad et barn kan magte i forskellige aldre. Eksempel : En børnehaveklasse kan deltage i vores byggeri af salshuset ved i samlet flok at slæbe tømmer med tov. En 5. eller 6. klasse kan deltage direkte i huggearbejdet ved afbarkning med økser.

I vikingetiden har børnene udført det arbejde, der passer til deres alder, så på den måde adskiller vores formidling sig ikke så meget fra den datidige virkelighed. Alligevel vil valget af "Vikingetidens børn" som årets tema 1998 ændre en del i vores dagligdag. Gennem vores mundtlige oplæg vil vi understrege at vores trælle netop er børn - fortælle historier om børn i vikingetiden. Vikingetidens tidlige indtræden i det voksne liv kan måske give stof til eftertanke i en 6. klasse.

Valget af netop dette tema giver os mulighed for at fremstille ting, som længe har været savnet. Træsværd og træskjolde vil kunne starte en god kampleg. En kiste med legetøjsfigurer vil være spændende at dykke ned i. Knive og læderpunge til

tingerne er stadig på ønskesedlen. Læderbolde er nødvendige til Knattleikir - vikingetidens fodbold, ishockey, håndbold og rugby.

Vores årsdag i september vil vi gøre til vikingebarnets dag. Landsbyen skal summe af liv. Børn skal hugge med økse, skyde med bue og pil, kaste med spyd, spille Knattleikir og terningspil. Høre fortællinger ved vokslysets skær.

Nye mål

Vi står hele tiden nye brød op. Nogle hviler og hæver dog længere end andre, men det er vores mål, at alle skal bages færdig. Med de mange aktiviteter kan det virke lidt vildt at komme med endnu flere og store planer. Det bliver som nævnt andetsteds nødvendigt, så derfor løfter vi nu lidt af sløret for hvordan vi ser Vikingelandsbyen for os 10-12 år ud i fremtiden.

Vi betragter i det daglige Vikingelandsbyen som et gårdanlæg med hovedvægt på 1100-tallet. Det betyder at vi har meget langt endnu for at kunne give en optimal fremstilling af livet på landet i denne periode af vikingetiden. Der sker en udvikling af det landbrugstekniske, der er religionskamp osv.

Vi skal have bygget stalde, en staklade, udhuse, en badstue. Vogne og redskaber, som f.eks. en muldfjældspløj skal rekonstrueres, en brønd etableres. En forøgelse af markdelen er nødvendig. Dyreholdet skal bestå af får, geder, høns, grise, køer og heste. En kombineret sten- og trækirke ville være et flot punktum for denne plan.

En detaljeret diskussion med Amtsmuseumsrådet, som er vores arkæologiske bagland og med skovens folk, er næste skridt før vi kan fremlægge en plan til høring. Et repræsentativt dyrehold inkl. det nødvendige markarbejde der følger, kræver at vi på en eller anden måde får tilført personalemæssige ressourcer. En model må kunne strikkes sammen.

Vikingelandsbyen skal dog stadig være et lille intimt sted for brugerne. Det nyder mange.

Vi glæder os til at se jer i den nye sæson
Anne-Marie og Jørgen

PS.

Et Vikingenyt med årets tilbud og tilmeldingsstart kommer ca. **1. marts.**

